

L'any de la memòria

Durant el 2017 la Generalitat ha posat en marxa el pla d'excavació per trobar desapareguts i identificar els cadàvers de les fosses de la Guerra Civil

Més de mil persones han donat el seu ADN per trobar els seus familiars, i la Generalitat ja ha localitzat més de 500 fosses

Les primeres identifications són imminents

DAVID MARÍN - LLEIDA

S'ha ampliat el cens de desapareguts i ja són més de 6.000 les persones que cerquen algú

L'any 2017 ha estat un any clau en la recuperació de la memòria històrica i la dignitat dels morts i desapareguts durant la Guerra Civil. Des de finals de juliol el Departament de Relacions Exteriors i Institucionals del conseller Raül Romeva va engegar, a través d'un concurs públic, el pla d'excavació de fosses per al 2017, i continuarà al llarg del 2018. En haver-se aprovat abans de la intervenció dels comptes de la Generalitat, ha disposat de partida pressupostària per poder desenvolupar-se malgrat l'aplicació del 155 i la intervenció del govern. El govern ha incrementat de 380 a més de 500 les fosses localitzades arreu del país, i està treballant ja sobre el terreny en algunes d'elles, amb el resultat de localitzar restes de més de 200 individus en total. En paral·lel, s'ha posat en marxa un programa d'identificació de familiars a través de proves d'ADN que realitza l'Hospital de la Vall d'Hebron. Segons el darrer recompte, ja s'han fet proves a 1.098 persones que busquen algun familiar desaparegut durant la guerra.

Aquesta actuació és la primera que s'ha fet a l'Estat espanyol en 80 anys des de la Guerra Civil. La permet la Llei de Fosses que va aprovar el Parlament el 2009. El govern espanyol havia aprovat dos anys la llei de reparació històrica, però era una llei que deixava en mans dels familiars la recerca i no capacitava l'Estat per buscar per iniciativa pròpia les restes de les víctimes, identificar-les i dignificar el seu record.

La Llei de Fosses catalana sí que permet a la Generalitat actuar d'ofici per localitzar les fosses, obrir-les i identificar les víctimes. Es va aprovar el 2009, però no va ser fins al 2015, amb l'arribada de Raül Romeva a la conselleria, que es va posar en marxa el desplegament d'un pla més ambiciós que ha tingut aquest 2017 els seus primers resultats sobre el terreny. Abans, la Generalitat només havia actuat en tres fosses i a instàncies de familiars.

Segons ha explicat la directora general de Relacions Institucionals, Carme Garcia, el govern ha passat de tenir un mapa de 380 fosses localitzades a 515. L'ampliació s'ha fet gràcies sobretot a la troballa de 120 noves fosses a les Terres de l'Ebre, a partir d'estudis de geolocalització realitzats d'ofici per la Generalitat, en molts casos a partir de la memòria oral dels habitants de la zona. "Tenim clar que n'hi ha més, de fosses, encara per localitzar, però en aquests

moments tenim aquest mapa que ens permet anar treballant intensament durant els propers anys”, explica Garcia.

En paral·lel, s’ha anat ampliant el cens de desapareguts. Aquest cens es va obrir l’any 2000 i en dos anys ha passat d’uns quatre mil familiars que cerquen algun desaparegut a 6.090 en el darrer recompte. Les dades del cens es recullen a través de la web de memòria històrica del departament. En el cens hi consta el nom del desaparegut, la seva darrera localització i altres informacions d’interès que ajudin a la seva identificació. Un 20% de les persones buscades són de fora de Catalunya: soldats d’altres llocs de l’Estat i brigadistes internacionals, que són reclamats pels seus familiars a l’estranger.

Però la recerca ha fet un salt qualitatiu important amb la introducció de la recerca genètica. Alguns particulars havien iniciat pel seu compte un banc d’ADN, que la Universitat de Barcelona va posar en marxa. El 2015 s’hi havien acollit unes 70 persones que buscaven els seus familiars. Les proves no eren gratuïtes, i això dificultava el seu creixement. Aquell any, però, la Generalitat va decidir convertir-lo en un projecte d’interès públic general i que fos la base per identificar i dignificar la memòria de les víctimes de la guerra. La conselleria de Romeva va convertir-lo llavors en un projecte troncal del departament, i va buscar fer-ho a través de recursos públics. El Departament de Salut, dirigit per Antoni Comín, s’hi va prestar, així com el de Justícia, per a les proves forenses, per tal de poder realitzar les taques d’identificació d’ADN de familiars i de les restes amb recursos propis. En aquests moments, ja s’han fet proves genètiques a 1.098 persones que busquen algun familiar desaparegut: 688 de les comarques de Barcelona, 76 de Lleida, 73 de Girona, 104 de Tarragona i 157 de l’exterior. Les proves són gratuïtes i les centralitza la Vall d’Hebron. Per als residents externs (familiars residents en altres llocs de l’Estat, o exiliats a França, o familiars de brigadistes), se’ls envia un equip amb el material per a la recollida de la mostra i el seu enviament per correu franquejat.

El creuament entre l’anàlisi d’ADN de familiars i el de les restes humanes que es van trobant a les fosses començarà a donar resultats, molt probablement, al llarg d’aquest any. De fet, s’espera una primera identificació per ADN les pròximes setmanes: a la fossa de Cassà de la Selva, on hi havia enterrada una persona en un indret que era conegut com la fossa del Soldat Desconegut, s’ha extret una mostra d’ADN de les restes i es compararà amb el de dues famílies que sospiten que és seu, una de la República Txeca i una altra de Croàcia.

En aquests moments s’està treballant en les fosses el Soleràs (Garrigues) –on ja han aparegut 65 individus i s’espera que se superi el centenar– i a la Ribera d’Ebre, en una fossa que també podria tenir entre 60 i 90 individus. Ja s’han completat els treballs a Figuerola d’Orcau (Pallars Jussà, amb 17 individus), Vilanova de Meià (Noguera) i el Prat de Lluçanès, entre altres. A continuació, hi ha actuacions programades al Segrià, a Torelló i a Móra d’Ebre, amb un plantejament inicial de treballar sobre 40 fosses el 2018. Algunes amb soldats del bàndol nacional i d’altres amb republicans. “Estem molt satisfets del programa, és una feina de reparació que s’havia d’haver fet fa 80 anys, però no es va fer ni fa 40 amb la represa

democràtica, i calia fer aquest exercici per recuperar la memòria i la dignitat de totes les víctimes”, conclou Carme Garcia.

Salvat del 155.

La decisió d'unificar totes les actuacions del pla de fosses en un únic contracte, que es va resoldre a finals de juliol del 2017, ha salvat el pressupost d'aquesta actuació, que s'ha pogut anar desenvolupant durant el darrer trimestre sense veure's afectat per la intervenció de les finances de la Generalitat duta a terme pel govern espanyol, ni tampoc per l'aplicació de l'article 155, ja que és una actuació aprovada prèviament i amb el seu pressupost assignat.

Treballs d'exhumació d'una fossa comuna a Prats de Lluçanès, el setembre passat Foto: GUILLEM FREIXA.

Publicat a: El Punt, 8 de gener de 2018

Font del document: http://www.elpuntavui.cat/politica/article/17-politica/1317213-l-any-de-la-memoria.html?utm_source=email&utm_medium=quiosc&utm_campaign=titulars